

วงเวียนเล็ก

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ในปี พ.ศ. ๒๔๖๘ แล้วทรงมีแนวพระราชดำริที่จะนำความเจริญมาสู่ราษฎรชาวฝั่งธนบุรี จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างสะพานเชื่อมฝั่งพระนครกับฝั่งธนบุรีเข้าด้วยกัน เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ในพระบรมราชวโรกาสที่กรุงรัตนโกสินทร์มีอายุครบ ๑๕๐ ปี สร้างเสร็จในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ และเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดสะพานเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นวันจักรี สะพานนี้มีชื่อเป็นทางการว่า *สะพานปฐมบรมราชานุสรณ์* หรือสะพานพระพุทธยอดฟ้า สิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมสะพานแห่งนี้คือถนน ได้แก่ **ถนนประชาธิปไตย** เริ่มตั้งแต่เชิงสะพานตรงไปวงเวียนใหญ่ ณ จุดหัวถนนประชาธิปไตยด้านขวามือเป็นถนนเทศบาลสาย ๓ เป็นถนนเลียบบคลองสมเด็จพระเจ้าพระยา ซึ่งสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง) ให้ขุดไปยังที่ดินของท่านผู้หญิงพัน ภรรยาคนหนึ่งของท่าน ปัจจุบันที่ตรงนี้เป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา หัวถนนด้านซ้ายมือของถนนประชาธิปไตยคือ ถนน

สมเด็จพระเจ้าพระยา สร้างเลียบแนวคลองสานเดิม ซึ่งจะเห็นได้ว่า หัวถนนประชาธิปไตยเป็นจุดร่วมให้เกิดถนนอีก ๒ สายดังกล่าว

เพื่อความจำเป็นระเบียบเรียบร้อยในการสัญจรของรถยนต์ ได้มีการสร้างวงเวียนไว้ที่หัวถนนประชาธิปไตย ชาวบ้านเรียกว่า **วงเวียนเล็ก** คู่กับวงเวียนใหญ่ที่ปลายถนนประชาธิปไตย วงเวียนเล็ก เกิดก่อนวงเวียนใหญ่ ๑๐ กว่าปี วงเวียนใหญ่ขณะนั้นทางราชการ เพียงกันบริเวณไว้และไม่ได้สร้างอะไรลงบนพื้นที่ มาสร้างให้เห็นเป็นรูปธรรมก็ต่อเมื่อได้สร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเรียบร้อยแล้ว ถนนประชาธิปไตยไม่ได้กว้างขวางอย่างทุกวันนี้ ความกว้างมีเพียงครั้งเดียว อยู่ฝั่งโรงเรียนศึกษานารี สร้างด้วยการถมคลองวัดน้อยหรือคลองบ้านเกาะใต้ ถึงคลองสมเด็จพระเจ้าพระยา บริเวณทางลาดสะพานพระพุทธรยอดฟ้า นอกจากจะเป็นที่ดินบางส่วนของคฤหาสน์สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์แล้ว ยังได้ถมคลองหน้าบ้านของท่านที่ขุดเลียบข้างวัดประยูรวงศาวาส ที่กันเขตที่ดินของวัดกับของท่านให้เป็นสัดส่วนชัดเจน จนทะลุออกแม่น้ำเจ้าพระยา ส่วนตัวสะพานพระพุทธรยอดฟ้าได้เคยเห็นแผนที่โบราณที่สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ลงตรงบ้านเจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี (หัวม) พอดี

วงเวียนเล็กเกิดขึ้นจากการสร้างสะพานพระพุทธรยอดฟ้า และถนนทั้ง ๓ สายดังกล่าว ได้พยายามหาภาพของวงเวียนเล็ก เพื่อนำเสนอให้ผู้อ่านได้เห็น แต่หาไม่ได้ แม้ในสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติก็ไม่มี จึงขอให้จินตนาการตามคำบอกเล่าที่ได้เห็นมาดังนี้ บริเวณที่ได้ชื่อว่าเป็นวงเวียนเล็กมีเนื้อที่ราว ๑ ใน ๔ ของวงเวียนใหญ่เวลานี้ สร้างเป็นวงกลมอยู่กึ่งกลางทางลาดที่จะขึ้น

สะพานพระพุทธรูปทอดฟ้า กลางวงเวียนมีศาลา ๖ เหลี่ยม สร้าง
โล่ง ๆ ตัวหลังคามุงด้วยกระเบื้องว่าว สร้างแข็งแรง เสาศาลาเป็น
เสายกพื้น สูงจากพื้นดินราว ๒.๕ เมตร รอบ ๆ วงเวียนปักเสาปูน
เป็นระยะ ๆ ซึ่งโซ่เหล็กหย่อน ๆ เป็นแนวรั้ว มีทางเข้า หลังแนวรั้ว
มีม้าหินแบบมีปีกหันหน้าเข้าหาศาลา บริเวณภายในวงเวียน
มีแปลงไม้ดอกทั่วไป หรือจะเรียกว่าสวนหย่อมก็ย่อมได้ ใช้เป็น
ที่พักผ่อนหย่อนใจในตอนเย็น แดดร่มลมตกแล้ว จนถึงกลางคืน
ช่วงหัวค่ำตกตึก มักเป็นที่หลบนอนของคนจรจัด จะด้วยเหตุผลใด
ก็ไม่ทราบเหมือนกัน ภายหลังได้รื้อศาลาหกเหลี่ยมออกไปก่อน

ด้านหน้าโรงเรียนศึกษานารีมีสนามหญ้าอยู่บริเวณทางเข้าทั้ง ๒ ฝั่ง
แต่ในภาพเห็นเพียงด้านเดียว บนสนามหญ้า ๒ ฝั่งจะมีอาคารหลุมหลบภัย
(อาคารเล็ก ๆ ทางซ้ายมือของภาพ) และก๊อกน้ำสาธารณะที่บริการ
ให้ประชาชนได้ใช้ รวมทั้งตรงมุมซ้ายของภาพที่ขาดไปคือวงเวียนเล็ก
ภายในโรงเรียนยังคงเห็นตึกเก่าที่สร้างแบบเรือนปั้นหยาอยู่ ก่อนจะถูกรื้อทิ้ง
ในสมัยต่อมา ภาพนี้จะเป็นบันทึกภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒
(ภาพ : โรงเรียนศึกษานารี)

จากนั้นรื้อวงเวียนเล็กแล้วแปลงเป็นวงเวียนรีรูปไข่ สร้างหอนาฬิกา
ลงบนนั้น ต่อมาคงจะเห็นว่าส่วนที่เป็นรูปไข่ทั้งสองข้างเกะกะ
ขวางทางจราจร จึงรื้อออกไป เหลือแต่ตัวหอนาฬิกา แล้วรื้อลง
ทั้งหมดเมื่อสร้างสะพานพระปกเกล้า ต่อมาคงจะเสียดายหอนาฬิกา
แห่งนี้ เลยสร้างขึ้นใหม่ตามแบบของเดิม ตั้งอยู่ริมคลอง
สมเด็จพระยา และปรับเปลี่ยนบริเวณนี้ให้เจริญหูเจริญตาขึ้น
ที่ดินตรงนี้เดิมเป็นปั้มน้ำมันตราม้าบิน (Mobil Oil) น้ำมันตรานี้
ปัจจุบันคือน้ำมันเอสโซ่ หัวจ่ายน้ำมันอยู่ด้านใน เพราะด้านที่ติด
ถนนเป็นศาลาที่พักคนโดยสาร (ป้ายรถประจำทาง) ที่มาจากถนน
สมเด็จพระยา ปั้มน้ำมันต่อมาถูกเพลิงไหม้ จึงรื้อออกไป
พร้อมกับที่พักคนโดยสาร ส่วนฝั่งโรงเรียนศึกษานารีมีสถานที่
สำคัญคือ **สุขศาลาเจ้าคุณพระประยูรวงศ์** ที่สร้างขึ้นจากเงินบริจาค
ของเจ้าคุณพระประยูรวงศ์ (แพ) อยู่บริเวณหัวถนนเทศบาลสาย ๓
ด้านหลังโรงเรียนศึกษานารีทั้งหมด ซึ่งขณะนั้นยังไม่ได้ตัดถนน
อรุณอมรินทร์ตัดใหม่^๑ อย่างที่เห็นทุกวันนี้

หน้าโรงเรียนศึกษานารีเวลานี้ยังคงสภาพเดิมๆ ที่เปลี่ยนแปลงก็คือ
เวียงที่ดินหน้าโรงเรียนกลายเป็นสวนป่า ส่วนซากหลุม
หลบภัย ๒ หลุมที่อยู่หน้าโรงเรียนเพิ่งสร้างขึ้นเมื่อสมัยสงครามโลก
ครั้งที่ ๒ หลุมโรงเรียนข้างทางขึ้นสะพานพระปกเกล้าเวลานั้นมี
ตึก ๒ ชั้นสร้างแข็งแรง น่าจะเป็นตึกบิรวารของคฤหาสน์สมเด็จพระ

^๑ ถนนอรุณอมรินทร์ตัดใหม่เป็นส่วนหนึ่งของถนนอรุณอมรินทร์ สร้างขึ้น
ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดที่ดินเวนคืนเพื่อสร้างทางหลวงเทศบาลสาย
อรุณอมรินทร์ ตอนแยกถนนวังเดิมบรรจบกับถนนประชาธิปไตย พ.ศ. ๒๕๓๖

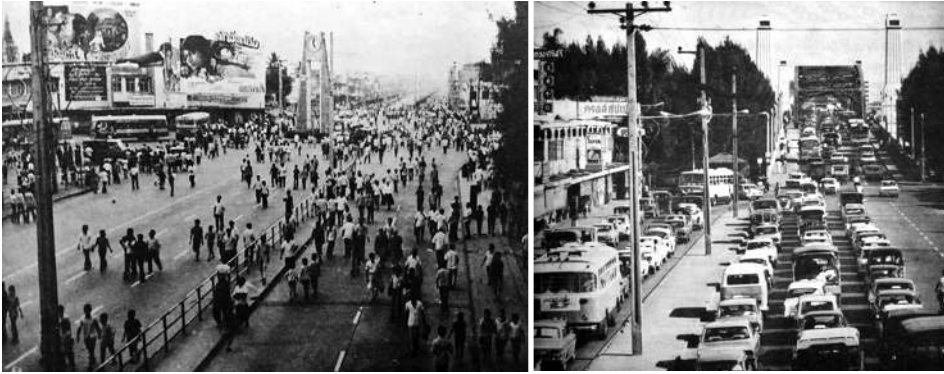

เจ้าคุณพระประยูรวงศ์
หรือเจ้าจอมมารดาแพ
ในตระกูลขุนนาง
ท่านได้สร้างสุทธาสาลาขึ้น
ในบริเวณใกล้กับโรงเรียนศึกษานารี
ที่เคยเป็นจวนของสมเด็จพระยา
บรมมหาศรีสุริยวงศ์
(ภาพ : สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

เจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เท่าที่เห็นเดิมใช้เป็นโรงรับจำนำ เมื่อเลิกกิจการเป็นร้านตัดผมกรุงธน ภายในโรงเรียนศึกษานารีมี เรือนไม้สักขนาดใหญ่หลังหนึ่ง เป็นเรือนชั้นเดียวใต้ถุนสูง มุงหลังคา กระเบื้อง ด้านหน้ามีมุขยื่นออกมาเล็กน้อย มีบันไดขึ้น ๒ ข้าง ที่ จั่วมุขหลังคามีย้ายชื่อว่า “เรือนเจ้าคุณพระประยูรวงศ์” เรือน หลังนี้ทางโรงเรียนได้รื้อออกแล้วสร้างอาคารหลังใหม่ทับลงไป สุดเขตโรงเรียนศึกษานารีเป็นที่ดินของวัดประยูรวงศาวาส คั่นด้วย ถนนเทศบาลสาย ๒ ทางวัดสร้างห้องแถว ๒ ชั้นตลอดแนวจนถึง ประตูวัดให้ประชาชนเช่าอาศัยทำการค้า ภายหลังรื้อสร้างเป็น อาคาร ๒ ชั้น เนื่องจากบางส่วนถูกระเบิด ร้านค้าด้านนี้ส่วนใหญ่เป็น ร้านตัดเสื้อและกางเกง มีร้านยาแผนโบราณอย่างร้านเจ้ากรมแป๊ะ ชื่อร้านเกียรตินิบุตรไอสถ เจ้าของชื่อนางน้อม เกียรตินิบุตร มีร้าน จำหน่ายยาแผนปัจจุบัน ๓ ร้าน คือ อ้วยอันไอสถ ห้างขายยา ลือเลียงเพ็ง ตราเสือดาว อีกร้านหนึ่งชื่อ คลังเวชภัณฑ์ เจ้าของ เดิมย้ายออกมาตั้งร้านใหม่บริเวณสะพานลอยคนข้าม ตรงป้าย

รถประจำทางที่จะขึ้นสะพานพระปกเกล้า มีห้างผู้ผลิต-จำหน่าย
น้ำยาซักผ้า**ครอสซูปเปอร์** เจ้าของชื่อนายวิบูลย์ สิ้นประสงค์

เชิงสะพานพระพุทธรูปทอดฟ้าฝั่งตรงข้ามกับห้องแถวฝั่ง
วัดประยูรวงศาวาส มีห้องแถวไม้ ๒ ชั้นอยู่ ๓ แถวด้วยกัน เริ่มจาก
วงเวียนเล็กเป็นห้องแถวของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
ด้านหลังเป็นตลาดกลางวันขายของและอาหารอยู่ ๒-๔ ราย พอค่ำ
จะมีพ่อค้าแม่ค้านำอาหาร ของกินของใช้ ดอกไม้ เสื้อผ้า มาขาย
เต็มหมดทุกแผง จะเรียกว่าตลาดกลางคืนก็คงได้ ตลาดเล็กราว
๕ หมู่ ตลาดตรงนี้ขนาดด้วยห้องแถวทั้งด้านหน้าและด้านหลัง
กลางวันจึงค่อนข้างมืด เลยเรียกว่า **ตลาดมืด** ปัจจุบันเปิดเป็น
ศูนย์พระเครื่อง ห้องแถวแถวที่ ๒ ต่อจากห้องแถวของสำนักงาน
ทรัพย์สินฯ เป็นของเอกชน เจ้าของคือคุณเกล้า แสงชูโต ให้เช่า
ทำการค้า มีทั้งร้านตัดเสื้อและกางเกง โรงพิมพ์ คลินิก อาหาร
เครื่องดื่ม บางร้านขายของนานาชนิดเหมือนห้างสรรพสินค้า ร้านนี้
ชื่อ**ร้านสมจิตร** และมีร้านขายยาแผนปัจจุบัน ๒ ร้าน เฉพาะ
ห้องแถวที่วานี้มีห้องหนึ่งเป็นร้านตัดเสื้อและกางเกงชื่อ**ร้านอีแอนด์**
ตัดเสื้อผ้าชุดเครื่องแบบทหาร โดยเฉพาะทหารบก นายทหารเกือบ
ทุกคนจะมาตัดชุดฟอร์มที่ร้านนี้ นอกจากนี้ยังรับตัดเครื่องแบบ
นายทหารชุดเต็มยศทุกเหล่าทัพที่ใช้ในการสวนสนาม งานพระราช-
พิธีถวายสัตย์ปฏิญาณที่ลานพระบรมรูปทรงม้าในเขตพระราชวัง
ดุสิต เจ้าของเป็นคนจีน ชื่ออย่างจีนจำไม่ได้ ชื่อไทยคือนายกิจจา
ศักดิ์วานิชกุล ภรรยาชื่ออะไร เมื่อสร้างสะพานพระปกเกล้า ห้อง-
แถวบริเวณนั้นถูกเวนคืนทั้งหมด ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของสวนป่า
ข้างสะพาน ห้องแถวทั้ง ๒ แถวนี้มีชอยคั่นกลาง คือ ชอยพญาไม้

(บนซ้าย) วงเวียนเล็กที่เปลี่ยนมาเป็นหน้าพิกากลางถนนประชาธิปไตย แทนของเดิมที่ทำเป็นวงเวียนกลม มีศาลาเหลี่ยมตั้งอยู่ใน (บนขวา) สภาพการจราจรที่คับคั่งมากขึ้นบนถนนประชาธิปไตย ที่เชื่อมต่อกับสะพานพระพุทธยอดฟ้า หลัง พ.ศ. ๒๕๐๐ ลงมา ซ้ายมือบริเวณทางขึ้นสะพานพระพุทธยอดฟ้าด้านฝั่งธนฯ ยังเห็นตึกแถว ๒ ชั้น ของวัดประยูรวงศาวาสที่สร้างให้เช่าเป็นที่อยู่อาศัยและร้านค้า
(ภาพ : คุณพงษ์ จาก www.rotmaethai.com)

ห้องแถวแถวที่ ๓ ต่อจากแถวห้องของคุณเกลาเป็นของเอกชน เหมือนกัน ส่วนมากใช้เป็นที่อยู่อาศัยกับมีโรงภาพยนตร์อยู่โรงหนึ่ง ชื่อ **เฉลิมถน** เป็นโรงภาพยนตร์ขนาดเล็ก ตัวโรงด้านนอกมีภาพเขียนสีแบบโรมันที่ไม่เหมือนใคร ภายหลังได้ปรับเปลี่ยนชื่อเป็น **ประชุมมหรสพ** เป็นของคุณหญิงภรรยาพระยาประชุมประชาชนาถ ระยะเวลาให้แสดงละครเกี่ยวเนื่องด้วยกรณีสวรรคตของในหลวง รัชกาลที่ ๘ ยังผลให้นายไถง สุวรรณทัต ผู้แทนราษฎรจังหวัด ธนบุรี ที่นำเรื่องการสวรรคตขึ้นปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งเมื่อเดือน สิงหาคม ๒๔๘๙ ถูกขว้างระเบิดจนขาขาด สูดท้ายโรงหนังแห่งนี้ ไม่ค่อยมีคนดู และต่อมาถูกไฟไหม้จึงเลิกไป

พื้นลาดสะพานพระพุทธรูปอดฟ้าฝั่งธนบุรีมาแล้ว มีถนน
ประชาธิปไตยเข้ามารองรับตรงไปยังวงเวียนใหญ่ ส่วนข้างสะพาน
ทั้ง ๒ ฟากมีถนนขนานไปกับถนนประชาธิปไตย ถนนข้างสะพาน
ทั้ง ๒ สายวกเข้าหากันที่ได้สะพานริมแม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้
เป็นถนนรูปตัวยู โดยเป็นถนนที่ขนานไปกับถนนประชาธิปไตยซึ่ง
เป็นถนนประธาน เลยเรียกรวมกันไปทั้งหมดว่าถนนประชาธิปไตย
กันพื้นที่เป็นเกาะเล็ก ๆ ไว้ข้างทางเฉพาะถนนช่องกลาง เพื่อให้รู้ว่า
เขตถนนอยู่ตรงไหน ฉะนั้นถ้ารถที่มาจากวงเวียนใหญ่ หากต้องการ
ขึ้นสะพานก็ตรงไปได้เลย ถ้ามาจากถนนสมเด็จพระยาต้องอ้อม
วงเวียนแล้วหาทางขึ้นสะพาน ถ้าออกมาจากถนนเทศบาลสาย ๓
ข้างโรงเรียนศึกษานารี ต้องเลี้ยวเข้าหาฝั่งวัดประยุรวงศาวาสแล้ว
ค่อยเบนไปขึ้นสะพาน ถนนข้างสะพานจึงใช้สัญจรได้ทั้งคนทั้งรถ
เฉพาะถนนข้างสะพานฝั่งตลาดกลางคืน พอตกเย็นราว ๖ โมง
เมื่อลงสะพานมาแล้ว ถนนฟากนี้รถสัญจรไม่ได้ เพราะจะมีบรรดา
พ่อค้าแม่ค้ามาตั้งแผงขายของ ขายอาหาร วางโต๊ะวางแผงสินค้า
เต็มไปหมด คือหน้าห้องแถวแถวที่ ๒ ที่เป็นของเอกชน (คุณเกล้า

วงเวียนเล็ก
ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔
ที่รื้อวงเวียนออก
เหลือแต่หอนาฬิกา
อย่างเดียว
(ภาพ : เพจ 77PPP)

บรรยากาศใกล้ทางแยกถนนประชาธิปไตย ตัดถนนสมเด็จพระเจ้าพระยา
ยังเห็นเรือนแถวไม้เก่า เลยทางแยกขึ้นไปด้านซ้ายมือ
ยังมีปั๊มน้ำมันตั้งอยู่ ตรงนี้ปัจจุบันคือที่ตั้งหอณาฬิกาใหม่
(ภาพ : ศูนย์ข้อมูลเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์)

แสงชุด) ตามที่เล่ามาแล้ว ถ้าจะเปรียบเทียบให้เห็นตัวอย่างเวลานี้
คงได้แก่ถนนเยาวราช ที่พอตกเย็นก็มีร้านค้า รถเข็นแผงลอย
นำสินค้ามาวางขายจนเกือบเต็มทางเท้า ที่ขายอาหารก็นำโต๊ะมา
วางตั้งบนถนนเยาวราชทั้ง ๒ ฟาก แผงร้านค้าริมถนนประชาธิปไตย
เชิงสะพานพระพุทธรยอดฟ้า ขายอยู่นานมาก จนทางราชการเห็นว่า
เกะกะทางสัญจรและเสียพื้นที่การจราจรไปหนึ่งช่องทาง จึงเลิก
ไม่ให้ขาย

นับแต่สร้างสะพานพระพุทธรยอดฟ้าขึ้นมา ทำให้ฝั่งธนบุรี
มีความเจริญขึ้นตามลำดับ จุดกำเนิดความเจริญย่านฝั่งธนบุรี
เกิดขึ้นที่บริเวณสะพานพระพุทธรยอดฟ้าทั้งหมด เป็นความเจริญ
แบบค่อยเป็นค่อยไป เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของคนฝั่งธนบุรีได้

ระดับหนึ่ง ตกเย็นก็มักจะชวนกันไปเที่ยวที่วงเวียนเล็กและสะพานพระพุทธรยอดฟ้า เพื่อกินอาหารหรือซื้อของเล็กๆ น้อยๆ แล้วเดินทางกลับบ้าน ระยะทางเดินไปกลับไม่ต่ำกว่า ๑ ชั่วโมง ซึ่งเป็นเรื่องปกติของผู้คนในเวลานั้น จากวงเวียนเล็กและสะพานพระพุทธรยอดฟ้า หากต้องการจะไปกินลมชมวิวของแม่น้ำเจ้าพระยาก็ไปได้ จุดที่นิยมไปกันคือจุดกึ่งกลางสะพานซึ่งอากาศดีเป็นพิเศษ สองฟากแม่น้ำยังเป็นธรรมชาติ ความเจริญย่านวงเวียนเล็กและเชิงสะพานพระพุทธรยอดฟ้าได้สะดุดลงเมื่อทางราชการได้สร้างสะพานพระปกเกล้าคร่อมสะพานพระพุทธรยอดฟ้า เลียบห้องแถวด้านฝั่งวัดประยุรวงศาวาสทั้งหมด ร้านค้าด้านนี้หมดลงโดยสิ้นเชิง ส่วนอีกฟากหนึ่งต้องรื้อห้องแถว ๒ แถวออกไป ปรับเปลี่ยนเป็นสวนป่า คงเหลือตึกแถวของสำนักทรัพย์สินฯ เพียงแห่งเดียว

บทสรุปสุดท้ายของวงเวียนเล็กก็คือ หลังจากถูกรื้อหอนาฬิกาของเดิมออกจากบริเวณวงเวียนเล็กแล้ว พื้นที่ที่เหลือถูกปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับแผนจราจร คงเหลือเนื้อที่ห้วงถนนสมเด็จพระยาอยู่เหนือหนึ่ง เป็นเนื้อที่สามเหลี่ยม ปลูกต้นไม้เป็นแนวแบ่งเขตการเดินทาง เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการใช้รถใช้ถนนตรงย่านนี้ ทำนองเป็นสวนหย่อมขนาดเล็ก รื้อเข้ารื้อออกปรับเปลี่ยนหลายหน สุดท้ายเมื่อเขตคลองสานมีอายุยืนยาวถึง ๑๐๐ ปี นอกจากจะจัดงานเฉลิมฉลองตั้งแต่ปลายถนนลาดหญ้าถึงวงเวียนใหญ่ ได้สร้างอนุสรณ์สถานลงที่ห้วงถนนสมเด็จพระยาด้วยการจำลองพระปรางค์วัดพิชัยญาติไว้ตรงนั้น และจำลองพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชตามแบบที่อยู่ที่วงเวียนใหญ่ ประดิษฐานไว้ด้านหน้าพระปรางค์ หากมองอย่าง

น้ำตกหน้าภัตตาคาร
สวนกุหลาบข้างสะพานพุทธ
แถวทางเข้าตรอกพญาไม้
(ภาพ : เพจ 77PPP)

ผิวเผินและไม่คิดอะไร ก็คงเห็นเจตนาดีของเขตคลองสาน หากมองให้ลึกลงไปก็จะเห็นความไม่เข้าท่าแฝงอยู่อย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ กล่าวคือ

๑. โดยปกติการสร้างอนุสาวรีย์ในที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นอนุสาวรีย์บุคคลสำคัญหรือปูชนียวัตถุอื่น ๆ มักเป็นของที่ไม่มีในที่นั้น ๆ การสร้างเพื่อให้อุทิศในที่นั้นระลึกถึงคุณงามความดีและความสำคัญของสิ่งก่อสร้างนั้น ๆ

๒. พระปรารักษ์วัดพิชัยญาติก็มีของจริงอยู่ให้เห็นไม่ไกลนัก สวยสง่าดีกว่าที่จำลองไว้เป็นไหน ๆ ทำไมจึงมีแนวคิดมาสร้างลงตรงนี้

๓. พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ก็มีให้เห็นอยู่ที่วงเวียนใหญ่ ความสวยงามก็ดี ความเป็นสง่าราศีก็ดี รวมไปถึงสถานที่ประดิษฐานก็เหมาะสมด้วยประการทั้งปวง ทำไมจึงสร้างจำลองมาประดิษฐานไว้ตรงนี้อีก

๔. สถานที่ประดิษฐานเป็นทางสามแพร่ง คนโบราณถือว่าเป็นชัยภูมิไม่ดี มีความเชื่อว่าเป็นที่อยู่ของภูตผีปีศาจเร่ร่อนที่เรียกว่าสัมภเวสี หากจะอ้างว่าเป็นการเทิดพระเกียรติก็คงฟังไม่ขึ้น

๕. ห่างจากตรงนี้ไปเล็กน้อยมีสะพานลอยคนข้าม สะพาน อยู่สูงกว่าพระบรมรูป บริเวณที่ประดิษฐานเป็นทางสามแพร่ง ทั้งคนทั้งรถผ่านเฉียดไปมา ทำให้เห็นว่าขาดความเคารพและเป็น สิ่งที่ไม่ควรจะมี แม้คนที่อยู่บนรถประจำทางที่ผ่านหน้าพระบรมรูป บางครั้งก็อยู่สูงกว่า ก็คงต้องอาศัยเจ้าหน้าที่บ้านเมืองให้ปรับเปลี่ยน แกะไขสิ่งบกพร่องเหล่านี้ให้หมดไป

ณ เวลานั้น ชื่อของวงเวียนเล็กคงเหลืออยู่เป็นนามธรรม เช่นเดียวกับวังบูรพา (นามเต็มคือวังบูรพาภิรมย์) คนรุ่นเก่าอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป และเป็นคนที่อยู่ในท้องที่วงเวียนเล็กและบริเวณ ใกล้เคียง คงจะเคยได้เห็นวงเวียนเล็กและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสถานที่แห่งนี้ บทความต่าง ๆ ที่เขียนขึ้น โดยปกติก็มัก จะมีบรรณานุกรมอ้างที่มาที่ไปของเรื่อง แต่ในเรื่องนี้ไม่รู้จะใช้อะไร เป็นข้ออ้างอิง เพราะเป็นเรื่องที่รู้เห็นด้วยตนเองมาตลอดชีวิต กว่า ๘๐ ปี เริ่มต้นด้วยการเป็นชาวฝั่งธนบุรีโดยกำเนิด ้วยเด็ก ้วยเรียน และ้วยทำงานวนเวียนอยู่ที่วงเวียนเล็ก เพราะต้องมา รอรถโดยสารที่หน้าโรงเรียนศึกษานารีทั้งขาไปและขากลับ ทำงาน แห่งสุดท้ายที่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาธนบุรี เดิมอยู่ริมแม่น้ำ เจ้าพระยา ได้ย้ายออกมาอยู่หัวถนนประชาธิปไตย เนื่องจากทาง ราชการได้สร้างสะพานพระปกเกล้า ทำให้รู้จักผู้คนตลอดจนร้านค้า ในย่านวงเวียนเล็กทั้ง ๒ ฟากถนนเป็นอย่างดี